

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK BÜLTENİ

ŞUBAT 2026

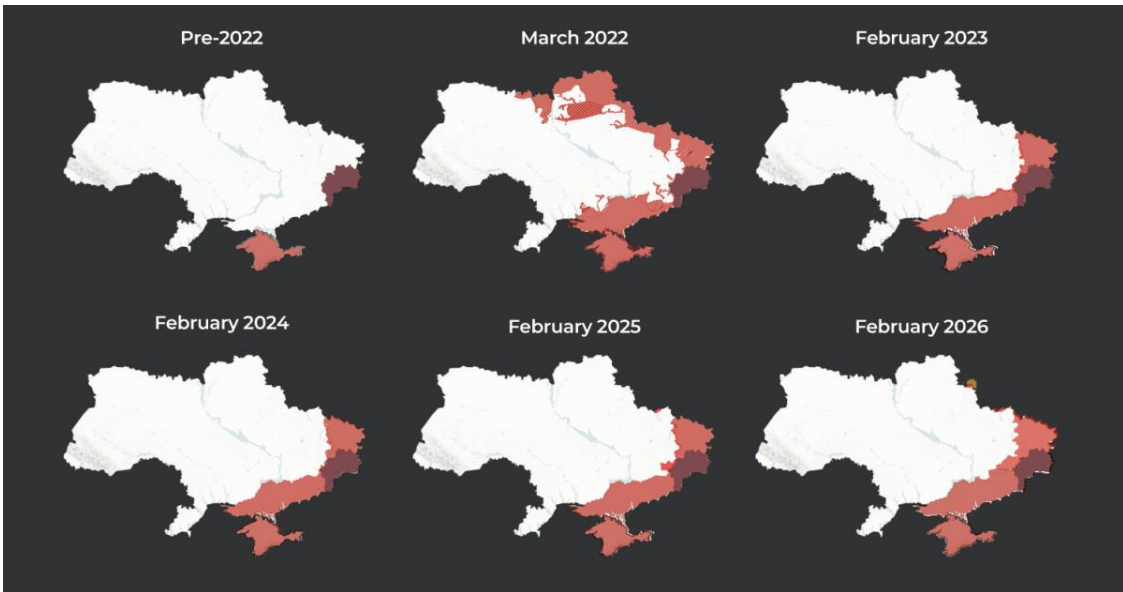
RUSYA-UKRAYNA SAVAŞINDA TIRMANIŞ VE CENEVRE TEMASLARI: SAHADA BASKI-MASADA PAZARLIK

Şubat 2026'nın son günlerinde Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik geniş ölçekli füze ve İHA saldırıları, savaşın "yıpratma" karakterinin sürdürüldüğünü gösterirken aynı zamanda diplomatik gündemi biçimlendiren bir baskı aracı hâline gelmiştir. 26 Şubat gecesi gerçekleştirilen saldırı dalgasında Ukrayna makamları, Rusya'nın yüzlerce İHA ve onlarca füze (balistik füzeler dâhil) kullandığını, hedef setinin özellikle enerji altyapısı, elektrik trafo merkezleri, gaz tesisleri ve demiryolu hatları gibi "kritik sivil/lojistik düğümlere" yöneldiğini açıklamıştır. Bu tür hedef seçimi, klasik askeri kazanımdan ziyade, ülkenin kış koşullarında ısınma/elektrik sürekliliğini ve cephe gerisini besleyen taşımacılık ağını kesintiye uğratmayı amaçlayan bir stratejiye işaret etmektedir. Nitekim saldırıların birden fazla bölgede hasar ve yaralanmaya yol açtığı, Ukrayna hava savunmasının yüksek sayıda hedefi düşürdüğü bildirilse de (dronların ve füzelerin önemli kısmının imha edildiği vurgulanmıştır), sekiz bölgede altyapı hasarı olduğu ve sivil yaşamın doğrudan etkilendiği görülmüştür.

Bu askeri tırmanışın aynı zaman aralığında Cenevre'de yürütülen ABD-Ukrayna temaslarıyla birlikte okunması, "sahada baskı—masada pazarlık" denklemini güçlendirmektedir. Cenevre'deki görüşmeler, doğrudan bir barış anlaşması müzakeresinden ziyade "savaş sonrası toparlanma/yeniden inşa" gündemi etrafında şekillenmiş, Ukrayna tarafının on yıllık bir ufukta yüz milyarlarca doları bulan bir yeniden inşa ihtiyacını uluslararası yatırım ve kamu finansmanı ile eşleştirme arayışı öne çıkmıştır. Aynı haber akışında, Dünya Bankası'nın hasar ve yeniden inşa maliyetine dair son tahmininin yüzlerce milyar dolar ölçeğine ulaştığı belirtilmiştir. Dolayısıyla Cenevre hattı, yalnızca teknik bir "imar/altyapı" meselesi değil, savaşın geleceğine dair uluslararası taahhütlerin, yaptırım rejimlerinin, güvenlik garantileri tartışmasının ve siyasi meşruiyetin birbiriyle düğümlendiği geniş bir pazarlık alanı üretmektedir.

Bu çerçevede saldırıların zamanlaması “müzakere öncesi maliyet üretme” mantığıyla daha derin biçimde okunabilmektedir. Birincisi, Rusya’nın enerji ve lojistik altyapıya yönelik dalgalar hâlinde saldırıları, Ukrayna’nın kamu hizmetlerini ayakta tutma kapasitesine sürekli bir onarım-yeniden vurma baskısı bindirmekte, böylece devletin bütçesi, iş gücü ve teknik kaynakları “sürdürülebilirlik” sınavına zorlanmaktadır. İkincisi, sivil alan üzerinde hissedilen risk ve belirsizlik, iç kamuoyunda yorgunluk üretme potansiyeli taşıırken, dış kamuoyunda da “uzun savaşın maliyeti” tartışmasını besleyebilmektedir. Üçüncüsü, saldırılar eşzamanlı olarak Ukrayna’nın hava savunma mimarisini tüketmeye dönük bir “mühimmat/kapasite aşındırma” stratejisi olarak çalışmaktadır: Ukrayna her dalgada yüksek sayıda hedefi düşürse bile, bu süreç pahalı mühimmat ve sürekli radar/komuta-kontrol mesaisi gerektirmekte, dolayısıyla savaş giderek “hava savunması-mühimmat sürekliliği-endüstriyel üretim” üçgeninde bir dayanıklılık yarışına dönüşmektedir. Şubat sonunda Ukrayna’nın sahada anti-drone ağırları gibi düşük maliyetli çözümleri hızlandırma eğilimi de bu dönüşümün somut göstergelerinden biridir.

Diplomatik düzlemde ise Cenevre temaslarının “yeniden inşa” başlığına odaklanması, klasik ateşkes müzakerelerinden farklı bir mantık üretmektedir: Savaş sona ermeden “sonrasının finansmanı” konuşuldukça, sahadaki her tırmanış aynı zamanda gelecekteki yatırım iştahını, risk primini ve uluslararası angajmanın siyasal sınırlarını etkileyen bir sinyale dönüşmektedir. Başka bir ifadeyle, saldırılar yalnızca askeri bir operasyon değil, aynı zamanda “yeniden inşa masası”na oturan aktörlere verilen bir mesajdır: Ukrayna’nın toparlanma kapasitesi, dış destek sürekliliği ve güvenlik garantilerinin niteliği, savaşın seyrini ve pazarlık gücünü doğrudan belirleyecektir. Bu nedenle Şubat 2026 kapanışı, kısa vadeli ateşkes ihtimallerini tamamen ortadan kaldırmasa da müzakerenin “tek hamlede çözüm”den ziyade aşamalı, maliyetli ve çok katmanlı bir denge arayışı olarak ilerlediğini daha görünür kılmıştır.

ABD-İRAN GERİLİMİ: NÜKLEER DOSYA, YAPTIRIMLAR VE BÖLGESEL TIRMANIŞ EŞİĞİ

ABD-İran gerilimi, bir yandan nükleer program üzerinden “anlaşma mı çatışma mı” ikiliğine yaklaşırken, diğer yandan askeri yığınak ve yaptırım baskısı nedeniyle bölgesel güvenlik mimarisini yeniden sertleştiren bir seyre girmiştir. Özellikle ABD yönetiminin İran’a yönelik söyleminde “son tarih” vurgusunu artırması ve nükleer program konusunda “anlaşma olmazsa askeri seçenek” mesajını görünür kılması, gerilimi diplomatik kanalların taşıyabileceği eşiklere yaklaştırmıştır. ABD Başkanı Donald Trump’ın İran’a “10-15 gün” gibi kısa bir süre atfederek uyarılarda bulunması ve eş zamanlı olarak bölgede önemli bir askeri yığınak yapılması, tarafların müzakere alanını daraltan bir “zaman baskısı” üretmiştir.

Bu gerilimin diplomatik kanadı ise Şubat sonunda Cenevre’de Umman aracılığıyla yürütülen dolaylı temaslar üzerinden ilerlemiştir. Görüşmelerin dolaylı yürütülmesi, iki tarafın da iç politik maliyetleri yönetme ihtiyacını yansıtmaktadır: Washington açısından “İran’a taviz” görüntüsü, Tahran açısından ise “geri adım” algısı risklidir. Buna rağmen üçüncü tur görüşmelerin gündeme gelmesi, çatışma ihtimalinin yükseldiği bir konjonktürde dahi diplomasinin tamamen kapanmadığını göstermektedir.

Ancak Şubat ayı boyunca en belirleyici dinamik, diplomasinin yanında (hatta onu gölgeleyerek) ilerleyen baskı paketleri olmuştur. ABD Hazine Bakanlığı’nın 25 Şubat’ta İran’ın “gölge filosu” ve petrol ticareti üzerinden gelir üreten ağlarına, aynı zamanda İran’ın savunma/füze tedarik hatlarına dönük yeni yaptırımlar açıklaması, Washington’un “gelir kanallarını daraltma + askeri kapasiteyi sınırlama” hedefini aynı anda yürüttüğünü göstermektedir. Bu tür yaptırım paketleri, İran’ı masaya oturtmayı hedeflese de pratikte Tahran’ın “müzakere karşılığı somut yaptırım gevşemesi” beklentisini karşılamadığında, görüşmelerin verimliliğini azaltan bir etki de doğurabilmektedir.

Öte yandan gerilimin enerji güvenliği ve küresel ekonomi boyutu Şubat ayında daha görünür hale gelmiştir. Suudi Arabistan'ın "ABD'nin İran'a olası saldırısı" senaryosuna karşılık petrol üretimini ve ihracatını artırmaya dönük hazırlık yapması, bölgedeki askeri tırmanış ihtimalinin enerji piyasalarında bir "risk senaryosu" olarak fiyatlandığını işaret etmektedir. Bu yaklaşım, Hürmüz Boğazı'ndan geçen günlük petrol ve LNG akışının kırılganlığı nedeniyle anlamlıdır: Gerilim sıcak çatışmaya evrildiğinde yalnızca askeri tablo değil, navlun, sigorta primleri, arz kesintisi ve fiyat şokları üzerinden küresel maliyetler de hızla büyüyebilir. Gerilimi tırmandıran bir diğer unsur, İran'ın deniz hattında "düşük yoğunluklu baskı" kapasitesidir. Şubat başında bir ABD bayraklı tankerle ilgili İran Devrim Muhafızları'na bağlı unsurların taciz/engelleme girişimine dair haber akışı ve ABD Ulaştırma Bakanlığı/Maritime Administration'ın (MARAD) Hürmüz ve Umman Körfezi geçişlerinde İran kaynaklı hail/boarding/detention/seizure riskine dikkat çeken uyarısı, deniz taşımacılığının kriz

dönemlerinde hızla güvenlikleştirilerek pazarlık unsuruna dönüşebileceğini göstermiştir. Bu tür olaylar, tam ölçekli bir çatışmaya varmadan da “güvenlik primi” yaratır ve bölgesel tansiyonu kademeli biçimde yükseltir.

Bu gerilimi stratejik açıdan üç eksende okumak mümkündür:

- (1) “Zaman baskısı” diplomasiyi zorluyor. Washington’un kısa takvimli uyarıları, İran’ın ise zenginleştirme hakkını bir “egemenlik çizgisi” olarak görmesi, müzakereleri klasik “adım adım güven” üretiminden uzaklaştırıp “paket anlaşma” baskısına itmektir. Bu durum, anlaşma ihtimali kadar yanlış hesaplama riskini de artırır.
- (2) Yaptırım–askeri yığınak ikilisi, gerilimin yapısal bileşeni haline geliyor. Şubat’ta açıklanan yaptırımlar (gölge filo, petrol ticareti ağları, füze/askeri tedarik zincirleri) ve “haftalar sürebilecek operasyon” hazırlıkları, müzakere başarısız olursa caydırıcılığın hızla kinetik seçeneğe çevrilebileceği bir zemin oluşturmuştur. Bu da İran’ın bölgesel vekil ağları ve füze kapasitesi nedeniyle bölgesel yayılma riskini yükseltmektedir.
- (3) Enerji ve deniz ticareti, çatışmanın ‘küresel maliyet’ kanalını oluşturuyor. Hürmüz üzerinden geçişin güvenliği, yalnızca Körfez devletleri için değil, Asya ve Avrupa ekonomileri için de kritik bir kırılmalıdır. Suudi Arabistan’ın arzı artırma hazırlığı, olası bir krizin “piyasa paniklerini” sınırlama çabası olarak okunabilir, fakat aynı zamanda krizin ciddiyetine dair güçlü bir işaret işlevi görür.

Sonuç olarak, ABD–İran hattı, diplomasinin tamamen kapanmadığı, ancak askeri yığınak, yaptırım baskısı ve deniz hattındaki sürtüşmeler nedeniyle hızla tırmanabilir bir gerilim eşiğinde bulunmaktadır. Cenevre görüşmeleri ve Umman arabuluculuğu, çatışmayı erteleme/çerçeveleme potansiyeli taşıırken, “sıfır zenginleştirme vs. yaptırım gevşemesi” gibi temel ayrışmalar çözülemediği sürece gerilimin tekrar tekrar yükselmesi beklenebilir.

GAZZE'DE İKİNCİ AŞAMA DÜĞÜMÜ: SİLAHSIZLANMA, ÇEKİLME VE YÖNETİM BOŞLUĞU

Gazze'de ateşkesin "ikinci aşama" tartışmaları üzerinden Şubat 2026'da yeniden kritik bir eşiğe gelmiştir. Birinci aşamanın "sahadaki şiddeti belirli ölçüde baskılama ve insani akışın önünü açma" işlevi, ikinci aşamada yerini çok daha ağır bir siyasal mühendislik problemine bırakmıştır: güvenlik düzenlemesi ile siyasi-idari geçişin aynı anda ve birbirine koşullu biçimde taşınması. Bu nedenle süreç, klasik anlamda bir ateşkes genişlemesinden ziyade, savaşın yarattığı fiilî güç dengeleri ile savaş-sonrası idare mimarisi arasında bir "geçiş köprüsü" kurma girişimi olarak görünmektedir. Birleşmiş Milletler'in Şubat ortasında Güvenlik Konseyi'ne yaptığı bilgilendirmelerde de Phase II'nin uygulanmasının kolektif bir sorumluluk olduğuna ve ateşkesin siyasal bir patikaya bağlanmadığı durumda kırılğan kalacağına dönük vurgu dikkat çekmiştir.

Bu aşamada öne çıkan temel sorun, silahsızlanma-çekilme-yönetim üçlüsünün hangi sırayla ve hangi garantilerle işleyeceği meselesidir. Silahsızlanma başlığının, İsrail'in çekilme takvimi ve Gazze'de savaş sonrası yönetim mimarisiyle birlikte ele alınması, tarafların "öncelik sıralaması" (sequencing) üzerinde sert bir ayrışma üretmektedir. İsrail cepesinde silahsızlanmanın "ön koşul" gibi çerçevelenmesi, askeri hedeflerin tamamlanmadan çekilmenin yeniden çatışmayı davet edeceği argümanı üzerinden meşrulaştırılmaktadır. Buna karşılık Hamas ve onu dikkate almak zorunda olan yerel/sosyal ağlar açısından silahsızlanma talebi, çekilme ve idari düzen netleşmeden kabul edildiğinde "korumasız kalma" ve iç rekabetin (milisleşme/yerel silahlı gruplar) artması riskini büyüten bir senaryo olarak okunmaktadır. Bu nedenle Şubat boyunca tartışma, tek bir düğümde kilitlemiştir: Silahsızlanma "önce" dendiğinde çekilme ve yönetim planı askıda kalmakta, çekilme ve yeniden yapılanma "önce" dendiğinde ise güvenlik kaygıları büyütülerek süreç bloke edilmektedir.

Bu düğüm, yalnız müzakere masasında değil, saha düzeni üzerinden de kendini göstermiştir. İkinci aşamanın idari ayağı olarak öne çıkarılan, ABD destekli teknokratik yapının (NCAG) polis gücü için başlattığı işe alım süreci, “yönetimi kimin devralacağı” sorusuna kurumsal bir yanıt üretme çabasıdır, ancak bu çabanın kendisi bile çatışma dinamiklerini yatıştırmaya yetmemektedir. Çünkü bir güvenlik gücünün kurulması yalnız personel sayısı değil, meşruiyet, komuta-kontrol, silahlı gruplarla ilişki, saha erişimi ve dış koruma gibi parametrelerle belirlenir. NCAG'nin polis alımına yönelik hamlesi, yönetim boşluğunu kapatma niyetini gösterse de Hamas'ın mevcut polis ve sivil kadrolarının sisteme nasıl entegre edileceği (ya da edilmeyeceği), İsrail'in Hamas'ın herhangi bir rolüne itirazı ve sahada güvenliği kimin “son kertede” sağlayacağı soruları netleşmedikçe kırılğan kalmaktadır.

Bu noktada süreçte ikinci bir kritik hat belirir: Uluslararası istikrar gücü / dış güvenlik şemsiyesi meselesi. İkinci aşama tartışmalarında, geçiş yönetimini destekleyecek bir uluslararası güç fikri, hem güvenlik boşluğunu azaltma hem de tarafların taahhütlerini izleme aracı olarak gündeme gelmektedir. Fakat pratikte bu tür bir gücün yetkileri (silahsızlandırmaya doğrudan dahil olup olmayacağı, hangi coğrafi alanlarda görev yapacağı, angajman kuralları) netleşmeden “istikrar gücü” kavramı soyut bir temennide kalır. Dahası, aktörler bu güçten farklı şeyler beklemektedir: İsrail açısından istikrar gücü, silahsızlanmanın uygulanmasına hizmet eden bir araç gibi görülmek istenirken, Filistin tarafında ve bölgesel arabulucularda daha çok “çekilmeyi güvence altına alan” bir denetim mekanizması beklentisi öne çıkmaktadır. Bu beklenti farkı kapanmadıkça, istikrar gücü fikri bile müzakereyi kolaylaştırmak yerine yeni bir pazarlık alanı üretmektedir.

Tartışmanın üçüncü ve çoğu zaman görünmeyen boyutu ise finansman ve yeniden inşa ekonomisidir. Yeniden inşa vaatlerinin ölçeği büyüdükçe, kimin hangi şartla fon sağlayacağı sorusu da keskinleşmektedir. Finansman, yalnız “yapı stoğu” üretmez, aynı zamanda yeni yönetimin kapasitesini, yerel ekonomiyi ve güvenlik düzenini şekillendirir. Bu nedenle silahsızlanma ve çekilme tartışmaları, aynı anda finansmanın “koşulluluğu” ile de bağlantılanmaktadır: Güvenlik düzenlemesi netleşmeden fon akışı sınırlanmakta, fon akışı sınırlanınca da yeni yönetimin kapasite üretmesi zorlaşmaktadır. Ortaya çıkan paradoks şudur: Kapasite için fon gerekir, fon için güvenlik gerekir, güvenlik için ise siyasi düzen gerekir. Bu paradoks çözülmedikçe, “ateşkesin teknik sürdürülmesi” ile “siyasi çözümün kurumsallaştırılması” arasındaki gidip gelme hali devam eder.

Bu çerçevede Gazze, insani gündemin ötesinde, güvenlik mimarisi-yönetişim-bölgesel rekabet ekseninde çok katmanlı bir sınama alanı olarak görünmektedir. Arabulucu aktörlerin teknokratik komiteye dair ortak açıklamalarında “ikinci aşamanın uygulanmasıyla yeniden tırmanışın önlenmesi” vurgusu, sürecin ne kadar hassas bir eşikte seyrettiğini teyit etmektedir.

KIZILDENİZ'DE DENİZ GÜVENLİĞİ: TİCARET HATLARINDA “GÜVENLİK PRİMİ” VE AB’NİN ASPIDES UZATMASI

Şubat 2026’da Kızıldeniz hattı, küresel ticaretin güvenliği açısından yeniden bir “stratejik dar boğaz” gündemi üretmiştir. AB’nin EUNAVFOR ASPIDES görevini 2027’ye kadar uzatma kararı, sadece bir askeri/deniz operasyonu değil, aynı zamanda Avrupa’nın ticaret akışlarını ve enerji/lojistik bağlantılarını korumak için operasyonel angajmanını kurumsallaştırma eğilimini yansıtmaktadır. Bu tür operasyonlar, doğrudan çatışmayı çözmekten çok, riskleri yönetmek, deniz taşımacılığını mümkün kılmak ve krizlerin Avrupa ekonomisine yansımalarını sınırlamak amacı taşır.

Kızıldeniz dosyasının en kritik çıktısı, “hat açıldı/kapanmadı” ikiliğinden ziyade, navlun-sigorta-rota planlaması üzerinde oluşan kalıcı güvenlik primidir. Tehdit algısı azalsa bile tamamen ortadan kalkmadığında, firmalar maliyetlerini riskle birlikte fiyatlar, bu da tedarik zincirlerinde süreklilik, maliyet ve zaman açısından yeni bir normal yaratır. Şubat ayı boyunca görülen tablo, küresel ticarete güvenliğin artık yalnızca ekonomik bir konu değil, askeri-siyasi kapasiteyle iç içe geçen bir unsur olduğunu, dolayısıyla deniz güvenliği misyonlarının “kriz refleksi” olmaktan çıkıp “kalıcı bir stratejik araç” haline geldiğini göstermektedir.

TAYVAN'DA SAVUNMA HARCAMALARI VE CAYDIRICILIĞIN "İÇ SİYASETE BAĞLANMASI"

Şubat 2026'da Tayvan Boğazı gündemi, yalnız askeri hareketlilik üzerinden değil, Tayvan iç siyasetindeki savunma bütçesi tartışmaları üzerinden de şekillenmiştir. Özel savunma bütçesi etrafındaki gecikmeler ve parlamentodaki çekişmeler, caydırıcılığın salt teknik/askeri bir mesele olmadığını, iç politik uzlaşma üretilmediğinde stratejik kapasitenin kırılanlaştığını göstermektedir. Bu durum, hem Tayvan'ın savunma planlamasında "zaman" faktörünü öne çıkarır (modernizasyonun gecikmesi) hem de dış aktörlerin (özellikle ABD) Tayvan'ın hazırlık düzeyi hakkındaki algısını etkiler.

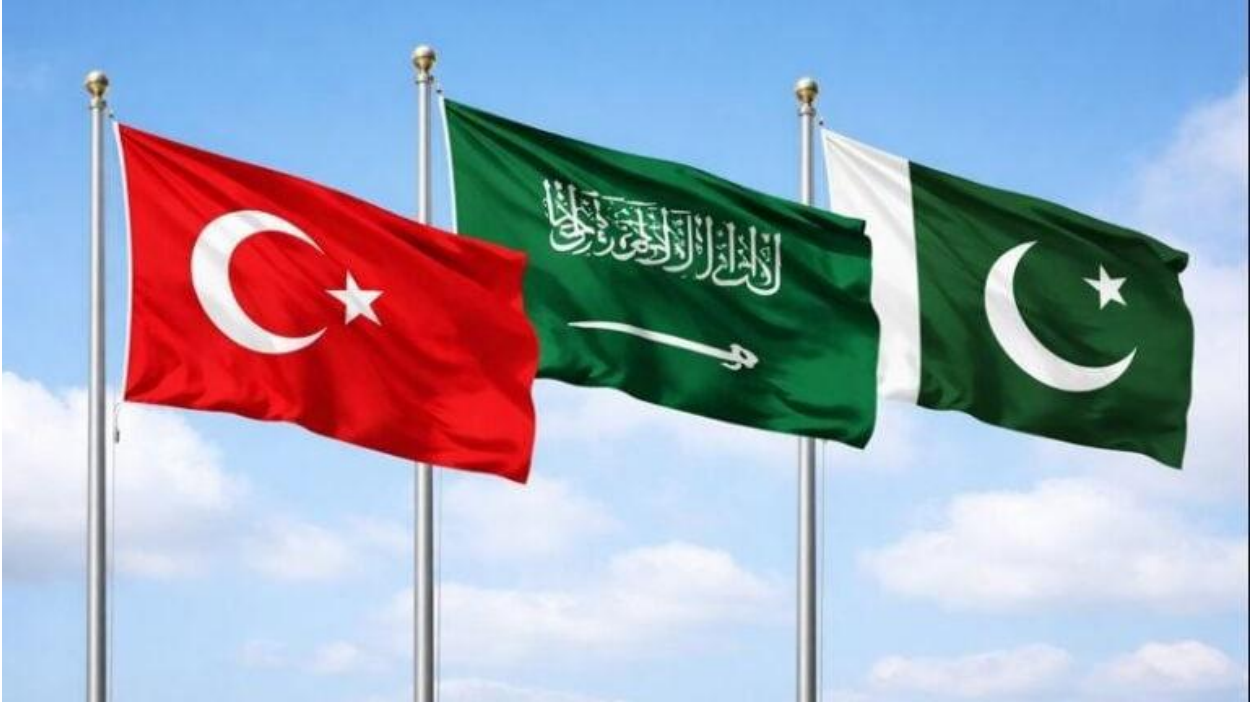

Bu başlığın uluslararası siyaset açısından önemi, Tayvan dosyasının "bütçe" gibi görünen bir iç tartışma üzerinden, aslında ABD-Çin rekabetinin pratik bir bileşeni haline gelmesidir. Savunma harcamaları, ittifak koordinasyonu ve tedarik zinciri (silah sistemleri, mühimmat, bakım-onarım) gibi unsurlar, Boğaz'daki caydırıcılık denklemini doğrudan etkilemiştir.

TÜRKİYE–SUUDİ ARABİSTAN–PAKİSTAN: “OLASI İTTİFAK” MI, ESNEK GÜVENLİK PLATFORMU MU?

Türkiye–Suudi Arabistan–Pakistan hattında “olası ittifak” söylemi, klasik anlamıyla bir askeri ittifaktan ziyade, bölgesel belirsizliklerin arttığı bir dönemde tarafların risk dağıtımını (hedging) ve çoklu ortaklık arayışını yansıtan, daha esnek bir güvenlik düzeni tartışması olarak öne çıkmıştır. Bu tartışmanın zemini, 17 Eylül 2025’te Suudi Arabistan ile Pakistan arasında imzalanan ve “birine saldırıyı diğerine saldırı sayma” mantığını içeren Stratejik Karşılıklı Savunma Anlaşması ile güçlenmiştir.

Bu çerçevede Türkiye’nin adı geçen olası üçlü düzenlemeye eklenmesi, iki ana dinamiğe bağlanmaktadır. İlki, Riyad’ın son yıllarda savunma ve güvenlik alanında tek bir koruyucu şemsiyeye bağımlı kalmadan daha geniş bir ortaklık ağı kurma eğilimi, ikincisi ise Ankara’nın Orta Doğu ve Güney Asya kesişiminde savunma sanayii, diplomasi ve kriz yönetimi araçlarını

birlikte kullanarak alan açma stratejisidir. Şubat başında Erdoğan-MbS görüşmesinde savunma sanayii iş birliğinin özellikle vurgulanması ve ilişkileri “daha üst seviyeye taşıma” mesajları bu hattın siyasi zeminini desteklemektedir.

1) “İttifak” söylemini besleyen somut dayanaklar

(a) Riyad-İslamabad güvenlik bağı zaten kurumsal: Pakistan-Suudi askeri ilişkisi uzun süredir eğitim, danışmanlık ve ortak tatbikatlarla ilerliyordu, 2025'teki karşılıklı savunma anlaşması bu ilişkiyi daha açık bir güvenlik çerçevesine taşımıştır. Sonrasında ortak eğitim/tatbikatların sürmesi, anlaşmanın kâğıt üzerinde kalmadığına işaret eder.

(b) Savunma sanayii “bağlayıcı” hale geliyor: Türkiye-Suudi hattında savunma sanayii, yalnız alım-satım değil, ortak üretim/yerelleştirme ve büyük platformlara (örn. KAAN gibi) yatırım konuşmalarıyla daha stratejik bir boyuta kayıyor. Bu tür projeler, askeri ilişkide süreklilik ve karşılıklı bağımlılık yaratır.

(c) Suudi Arabistan'ın Pakistan'dan platform tedariki gündemi: Pakistan ile Suudi Arabistan arasında JF-17 uçaklarının satın alınmasına dönük görüşmelerin (hatta kredi/borç dönüştürme gibi finansal çerçevelerle) ele alındığını yazdı. Bu tür bir anlaşma, Riyad-İslamabad hattında savunma bağı yeni bir seviyeye taşır ve üçlü yapı tartışmalarını da güçlendirir.

2) Üçlü yapının “stratejik mantığı” ne olabilir?

Bu üçlü hattın gündeme gelmesinin ardında üç temel stratejik teşvik görülebilir:

(i) Bölgesel krizlere karşı “yedek güvenlik mimarisi”: Kızıldeniz-Gazze hattı, İran-ABD gerilimi ve Körfez güvenliği gibi dosyalar, Riyad açısından çeşitlendirilmiş güvenlik ortaklıklarını daha değerli kılar. Pakistan ise Körfez'den ekonomik/finansal destek, enerji ve diaspora kanalları nedeniyle bu güvenlik mimarisinin doğal bir parçasıdır. Türkiye ise hem savunma sanayii kapasitesi hem de diplomatik/askeri esnekliği ile bu ağda “katma değer” sunabilir.

(ii) Savunma sanayii + finansman eşleşmesi: Türkiye'nin platform/alt sistem üretim kabiliyeti, Suudi sermayesi ve Pakistan'ın insan gücü/askeri tecrübesiyle birleştiğinde, ortak üretim, bakım-onarım, mühimmat/sistem sürekliliği gibi alanlarda bir "üçgen ekonomi" oluşabilir. Bu, ittifakın klasik güvenlik şemsiyesinden ziyade "güvenlik-endüstri kompleksi" olarak çalışması anlamına gelir.

(iii) Siyasi sembolizm ve İslam dünyası içinde prestij: Üçlü düzenleme söylemi, özellikle kriz dönemlerinde "İslam dünyası içinde koordinasyon" fikrini güçlendirir, bu da hem Riyad hem Ankara hem İslamabad için dış politikada prestij ve pazarlık gücü üretebilir.

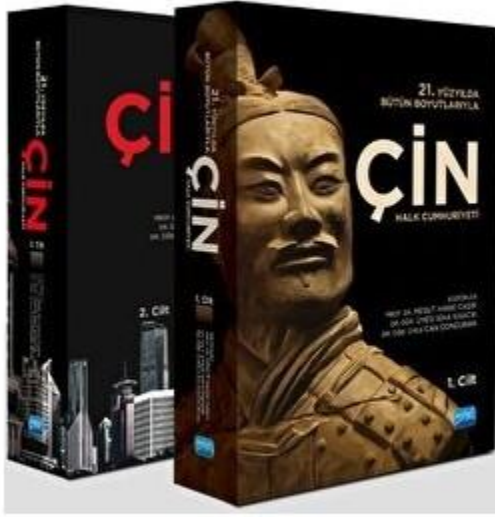
3) Peki neden "tam ittifak" olmayabilir?

Bu tartışmanın en kritik noktası, Türkiye'nin NATO üyeliği ve çok farklı coğrafyalarda eşzamanlı çıkar setleri taşımasıdır. Bu nedenle üçlü yapı, katı kolektif savunma taahhüdü içeren bir "NATO benzeri ittifak" olmaktan çok, danışma mekanizması, ortak tatbikat, savunma sanayii ortaklığı, istihbarat paylaşımı ve kriz koordinasyonu gibi esnek formatlarda somutlaşmaya daha yatkın görünmektedir. Chatham House, bu tür bir hattı Ankara açısından "opportunistic hedging" (fırsatçı risk dağıtımı) perspektifinde yorumluyor.

İkinci sınırlılık, Suudi Arabistan'ın hem Pakistan'la hem de diğer büyük aktörlerle (ABD, Çin, vs.) ilişkilerini aynı anda yönetme isteği, Pakistan'ın ise Hindistan faktörü nedeniyle bölgesel dengelerde aşırı görünür bir bloklaşmanın maliyetinden kaçınma eğilimidir. Bu yüzden "ittifak" söylemi, pratikte daha çok esnek bir bölgesel güvenlik platformu olarak karşılık bulabilmektedir.

KİTAP TAVSİYESİ

Çin, kendine özgü medeniyet mirası ve dünya algısının yanı sıra askerî, ticari, ekonomik ve demografik kapasitesiyle, küresel siyasetin yönünü belirleyebilecek başat aktörler arasında yer alabilecek bir profil çizmektedir. Tarihi İpek Yolu üzerinden yüzyıllar boyunca dünya ticaret ve ekonomisinde etkili olmuş Çin'in, günümüzde bu güzergâhı Tek Kuşak Tek Yol Girişimi ile yeniden canlandırarak küresel sermaye akışlarında alternatif pazarlar ve koridorlar oluşturma hedefi; bazı siyasal aktörlerde tedirginlik, bazı çevrelerde ise memnuniyet ve fırsat algısı üretmektedir. Dünyanın ikinci büyük ekonomisi konumundaki

Çin'in; kültürel dönüşüm, teknolojik atılım ve ekonomik hamlelerle uluslararası siyaset ve ekonomi gündeminde daha da görünür olacağı, bu doğrultuda potansiyelini artıracığı öngörülmektedir.

21. Yüzyılda Bütün Boyutlarıyla Çin Halk Cumhuriyeti adlı bu eser, Çin'in yükseliş dinamiklerini tarih, eğitim, kültür, ticaret, ekonomi, güvenlik ve askerî kapasite gibi çeşitli alanlarda ele alarak çok boyutlu bir perspektif sunmaktadır.